

เจ้าชายน้อย : นวนิยายเชิงปรัชญาหรือนิทานสำหรับเด็ก

The Little Prince : a Philosophical Novel or a Tale for Children

ทิสวัส อังรังสานต์* | Tissawas Thumrongsanta

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งเน้นศึกษาผลงานวรรณกรรมเรื่อง “เจ้าชายน้อย” ฉบับที่เขียนเป็นภาษาฝรั่งเศส ประพันธ์โดย อองตวน เดอ แซง เตกซูเปรี เพื่อหาคำตอบว่านวนิยายเรื่องนี้เป็นนวนิยายเชิงปรัชญาหรือนิทานสำหรับเด็ก ผ่านการวิเคราะห์การเล่าเรื่อง การดำเนินเนื้อเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร และท่วงทำนองการประพันธ์ที่ปรากฏในผลงานวรรณกรรมเล่มนี้

แก่นเรื่องที่ปรากฏในผลงานวรรณกรรมเรื่องนี้ ซึ่งได้แก่ “การเดินทาง” “มิตรภาพ” “ความรัก” “ความรับผิดชอบ” และ “การจากลา” ล้วนเป็นสารที่ต้องการสื่อไปยังผู้ใหญ่ที่เคยผ่านช่วงเวลาเป็นเด็กมาก่อนและเพื่อให้เข้าใจความเป็นเด็ก นอกจากนี้เพื่อต้องการกระตุ้นจิตสำนึกของเด็กและเยาวชนที่กำลังจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ให้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและมองทุกสิ่งด้วย “หัวใจ” และเก็บภาพความงดงามเหล่านั้นเอาไว้ตราบนานเท่านาน

คำสำคัญ : เจ้าชายน้อย นวนิยายเชิงปรัชญา นิทาน

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาควิชาศิลปศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

Abstract

This article aims to analyse whether the literary work “*The Little Prince*” written in French by Antoine de Saint Exupéry² is a philosophical novel or a tale for children by examining its narrative modes, plot development, themes, characters and diction.

The major themes such as “journey of initiation”, “friendship”, “love”, “responsibility” and “separation” reveal that the book presents one philosophical aspect of life for adults who were once children and also intends to raise awareness of children, and for children who will grow up and see everything with their “heart” and keep their beautiful childhood memories for a long time.

Keywords: The Little Prince, Philosophical novel, Tale

ชื่อหนังสือ *Le Petit Prince*

ผู้แต่ง Antoine de Saint-Exupéry

สำนักพิมพ์ Gallimard Jeunesse

หมวด Folio Junior

ปีที่พิมพ์ ค.ศ. 2007

จำนวนหน้า 120 หน้า

²ผู้วิจัยใช้วิธีการทับศัพท์ภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศสสำหรับชื่อเฉพาะทั้งหมดที่ยังไม่มีการบัญญัติเป็นคำภาษาไทย เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนและคลาดเคลื่อนในการออกเสียงและเพื่อความเป็นเอกภาพของบทความ และในบทความนี้จะสะกดชื่อของ Antoine de Saint Exupéry ภาษาฝรั่งเศส โดยไม่มียัติภังค์ (un trait d’union) ตามการสะกดของ Antoine de Saint Exupéry เอง (Saint Exupéry et les livres, 1990) ยกเว้นเมื่ออ้างอิงผลงานของเขาจะสะกดตามการเขียนของสำนักพิมพ์

ความนำ

ผลงานเรื่อง “*Le Petit Prince*”³ หรือ “เจ้าชายน้อย” เรื่องนี้เป็นผลงานเล่มที่ 6⁴ ของ Antoine de Saint Exupéry (เกิดเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน ค.ศ. 1900 และหายสาบสูญเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1944) ในระหว่างที่พำนักอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ภายหลังจากที่ประเทศฝรั่งเศสลงนามสนธิสัญญา Armistice เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 1940 และเพื่อรักษาตัวจากอาการบาดเจ็บจากอาชีพนักบินของเขา ผลงานเรื่องนี้ได้รับแรงบันดาลใจจากนิทานสำหรับเด็กเรื่อง “เงือกน้อย” (*La Petite Sirène*) ของแอนเดอร์สัน (Hans Christian Andersen) โดยมี Annabella หรือ Suzanne Georgette Charpentier นักแสดงชาวฝรั่งเศสที่มาเยี่ยมเขาอ่านนิทานเรื่องนี้ให้ฟัง ในเวลาเดียวกับที่ René Clair⁵ ได้นำกล่องสีน้ำ (*une boîte d’aquarelles*)

ผู้วิจัยวิเคราะห์หนังสือเรื่อง “*Le Petit Prince*” ของ Antoine de Saint - Exupéry ฉบับภาษาฝรั่งเศส ที่ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 2007 สำนักพิมพ์ Gallimard Jeunesse จำนวน 120 หน้า และอ้างอิงบทแปลภาษาไทยจากหนังสือ “เจ้าชายน้อย” โดย อำพรธม โอตระกุล ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2546 (ฉบับครบรอบ 60 ปี จัดพิมพ์ด้วยต้นฉบับภาพประกอบคุณภาพสูงจากฝรั่งเศส เป็นครั้งแรกในประเทศไทย) โดยสำนักพิมพ์เรือนปัญญา 2010

ผลงานของ Antoine de Saint Exupéry ที่ได้ตีพิมพ์ในขณะที่เขายังมีชีวิตอยู่ เรียงตามลำดับ คือ *L’Aviateur* (1926), *Courrier Sud* (1929), *Vol de nuit* (1931), *Terres des hommes* (1939), *Pilote de Guerre* (1942), *Le Petit Prince* (1943), *Lettre à un otage* (1943) นอกจากนี้ยังมีผลงานรวมเล่มทั้งนวนิยายเชิงปรัชญา ความเรียง รวมถึงบทความที่เขาได้เขียนขึ้นขึ้นและนำมาจัดพิมพ์หลังจากที่เขาได้หายสาบสูญไปในปี ค.ศ. 1944 อีกเป็นจำนวนมาก (Saint - Martin, 2011) อย่างไรก็ตาม ในท้ายเล่มของนวนิยายเชิงปรัชญาเรื่อง “เจ้าชายน้อย” ระบุว่า “จากประสบการณ์เหล่านี้นี้เอง เขาได้นำมาเขียนเป็นนวนิยายเชิงปรัชญาเรื่องแรก คือ เรื่อง “*Courrier Sud*” (*ไปรษณีย์ใต้*) ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2472” (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 142) ขณะที่ใน “*Le Petit Prince*” ระบุว่า “Au sortir de l’armée, en 1923, il fait différents métiers. Il publie en 1926 son premier récit, dont l’action se situe dans le monde de l’aviation” (Saint - Exupéry, 2007 : 118)

⁵René Clair (11 พฤศจิกายน ค.ศ. 1898 – 15 มีนาคม ค.ศ. 1981) เป็นผู้กำกับและนักเขียนบทชาวฝรั่งเศส และเป็นสมาชิกของบัณฑิตยสภาฝรั่งเศสตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 – 1981 (*Académie française*, n.d.)

มามอบให้กับ Antoine de Saint Exupéry ซึ่งสิ่งนี้อาจช่วยให้เขาสร้างสรรค์ภาพประกอบให้กับตัวละครและเรื่องราวของเขาขึ้นมา หลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1942 เขาได้มีโอกาสร่วมรับประทานอาหารกับ Eugene Reynal เจ้าของสำนักพิมพ์ ในระหว่างมื้ออาหาร Antoine de Saint Exupéry ได้วาดรูปตัวละครในนวนิยายของเขา โดยเฉพาะตัวละครเด็กมีปีกบนผ้าปูโต๊ะ สิ่งนั้นเองได้สร้างความหลงใหลให้กับ Eugene Reynal เป็นอย่างมาก ถึงกับเอ่ยปากเสนอให้เขาเขียนนิทานสำหรับเด็กขึ้นมาในเทศกาลคริสต์มาสที่กำลังจะมาถึง Antoine de Saint Exupéry ตกปากรับคำ และได้ทุ่มเทแรงกายและแรงใจสร้างสรรค์ผลงานเรื่อง *เจ้าชายน้อย* อย่างมาก แม้จะไม่ทันเวลาเฉลิมฉลองเทศกาลคริสต์มาสในปีนั้นก็ตาม แต่ผลงานเรื่อง *เจ้าชายน้อย* ที่เขียนด้วยลายมือของเขาก็สามารถนำมาพิมพ์จำหน่ายในปีถัดไป นั่นคือการตีพิมพ์ครั้งแรก โดยใช้ชื่อว่า *The Little Prince* แปลเป็นภาษาอังกฤษโดย Katherine Woods (Long, 2012) เมื่อวันที่ 6 เมษายน ค.ศ. 1943 โดยสำนักพิมพ์ Reynal & Hitchcock ที่กรุงนิวยอร์ก (Saint - Martin, 2011) และต่อมาในวันที่ 20 เมษายน ปีเดียวกัน จึงตีพิมพ์เป็นภาษาฝรั่งเศสตามต้นฉบับเดิมของ Antoine de Saint Exupéry โดยสำนักพิมพ์เดียวกัน (*Le Petit Prince : le livre de Saint - Exupéry est le plus vendu au monde*, 2013) ในครั้งนี้มีการพิมพ์ภาพวาดสีน้ำจากผลงานของ Antoine de Saint Exupéry เพิ่มเข้าไปด้วย หลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1946 สำนักพิมพ์ Gallimard จึงได้นำมาตีพิมพ์จำหน่ายในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งหลังจากที่เจ้าของผลงานได้เสียชีวิตไปแล้ว ทั้งที่ในความเป็นจริงสำนักพิมพ์ได้ทำสัญญากับเจ้าของผลงานตั้งแต่ปี ค.ศ. 1929 อย่างไรก็ตาม ภาพวาดสีน้ำที่ปรากฏในการตีพิมพ์ครั้งแรกในประเทศฝรั่งเศสนี้ ไม่ได้วาดโดย Antoine de Saint Exupéry ผู้อ่านชาวฝรั่งเศสต้องรอจนกระทั่งปี ค.ศ. 1999 จึงจะได้ชมภาพวาดประกอบของแท้จากผู้ประพันธ์ของนวนิยายเรื่องนี้ (Cerisier, 2006)

นวนิยายเชิงปรัชญาเรื่องนี้ได้รับความนิยมอย่างมาก ด้วยแก่นเรื่องและการดำเนินเนื้อเรื่องที่น่าติดตามและเป็นที่น่าสนใจได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่เด็กและเยาวชน จนถึงขั้นที่ได้รับความนิยมโดยกระทรวงศึกษาธิการแห่งชาติฝรั่งเศสให้เป็นหนังสือเรียนในระดับ 6 (classe de 6^e) หรือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับเด็กอายุ 11 – 12 ปี อีกทั้งได้มีการนำไปแปลเป็นภาษาต่าง ๆ กว่า 270 ภาษา (ทั้งภาษาประจำชาติ

เจ้าชายน้อย : นวนิยายเชิงปรัชญาหรือนิทานสำหรับเด็ก

และภาษาถิ่น) ตีพิมพ์จำหน่ายทั่วโลกมากกว่า 145 ล้านเล่ม (AFP, 2013) สำหรับในประเทศไทย นวนิยายเชิงปรัชญาเรื่องนี้ก็ถูกจัดเป็น 1 ใน “วรรณกรรม 50 เรื่องที่ต้องอ่านก่อนโต” โดยสำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมและประชาสัมพันธ์ กระทรวงวัฒนธรรม และกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (อ้างถึงในวนิดา คุ่มอนวงค์ และคณะ, 2557)

“เจ้าชายน้อย” เป็นวรรณกรรมที่เล่าผ่านนักบินคนหนึ่ง เมื่อครั้งที่เครื่องบินของเขาเกิดการขัดข้อง และต้องลงจอดกลางทะเลทรายซาฮารา ที่ซึ่งเขาได้พบกับ “เด็กเล็ก ๆ คนหนึ่ง ลักษณะแปลกมาก ยืนมองดูฉันอย่างเคร่งขรึม”⁶ (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 18) อีกทั้งลักษณะของเจ้าชายน้อยยังดูเหมือนไม่ใช่เด็กหลงทาง (égaré) ไม่รู้สึกเหนื่อยอ่อน ไม่รู้สึกหิวโหย ไม่รู้สึกกระหายน้ำ หรือแม้แต่ไม่รู้สึกกลัวแต่อย่างใด การได้พูดคุยกับเจ้าชายน้อย ทำให้นักบินรู้ว่าเจ้าชายน้อยออกเดินทางจากดวงดาว ปี 612 ที่เป็นดาวบ้านเกิดเพื่อค้นหา “สิ่งที่เขาอยากจะทำ” (une occupation) และเพื่อ “หาความรู้” (s'instruire) บนดวงดาวต่าง ๆ ก่อนที่เขาจะพบกับนักบินบนโลกมนุษย์นี้ เจ้าชายน้อยได้พบกับผู้ใหญ่หลากหลายบุคลิกบนดวงดาวเหล่านั้น ได้แก่ พระราชาชายผู้หลงตนเอง นักดื่ม นักธุรกิจ คนจุดโคมไฟ และนักภูมิศาสตร์ โดยได้พูดคุยและตั้งคำถามในสิ่งที่ทุกคนกระทำ หากแต่ก็ยังไม่ได้รับคำตอบที่แท้จริงสำหรับเขา จนในที่สุด เขาได้มาถึงโลกมนุษย์ซึ่งเป็นดวงดาวสุดท้าย เขาได้พบกับนักบินพนักงานสับทางรถไฟ พนักงานขายยาเม็ดสำหรับแก้การกระหายน้ำ ดอกกุหลาบที่พูดได้ และเหล่าสรรพสัตว์ที่พูดได้ ได้แก่ ภูเขา และ สุนัขจิ้งจอก ที่ทำให้เจ้าชายน้อยได้รับคำตอบในความหมายของชีวิตที่เด็กคนหนึ่งพึงจะได้รับและได้พบเจอก่อนที่จะลาจากโลกใบนี้ไป

การเล่าเรื่องและการดำเนินเนื้อเรื่อง “เจ้าชายน้อย”

จากคำอุทิศที่ปรากฏในหนังสือชื่อ “เจ้าชายน้อย” ที่เขียนไว้ว่า

“ฉันต้องขอโทษคุณหนูทั้งหลายที่ได้อุทิศหนังสือเรื่องนี้ให้แก่ผู้ใหญ่

⁶ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “un petit bonhomme tout à fait bien regardé. Et j'ai vu un petit bonhomme tout à fait extraordinaire qui me considérait gravement” (Saint - Exupéry, 2007 : 12)

คนหนึ่ง ฉันมีเหตุผลแก้ตัวอย่างจริงจังหลายข้อทีเดียว กล่าวคือ ผู้ใหญ่คนนี้เป็นเพื่อนที่ดีที่สุดที่ฉันมีอยู่ในโลก ข้อแก้ตัวอีกข้อหนึ่งคือ ผู้ใหญ่คนนี้สามารถเข้าใจอะไรได้ทุกอย่าง แม้แต่หนังสือสำหรับเด็ก ฉันมีข้อแก้ตัวข้อที่สามด้วย คือ ผู้ใหญ่คนนี้อาศัยอยู่ในประเทศฝรั่งเศส ที่ซึ่งเขาได้พบกับความวิหิงโยและหนาวเย็น เขาต้องการการปลอบประโลม ถ้าหากว่าข้อแก้ตัว ดังกล่าวนี้ยังไม่เพียงพอ ฉันก็อยากจะอุทิศหนังสือนี้ ให้แก่เด็กที่ผู้ใหญ่คนนี้เคยเป็นมาก่อน ผู้ใหญ่ทุกคนเคยเป็นเด็กมาก่อน แล้วทั้งนั้น (แต่น้อยคนนักที่จะหวนระลึกได้) ฉะนั้น ฉันจึงขอแก้คำอุทิศ เลียนใหม่เป็น...

แต่...เลอง แวร์ท

สมัยเมื่อเขายังเป็นเด็กน้อย”

(แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 13)⁷

คำอุทิศดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงปฐมบทและแรงบันดาลใจในการประพันธ์ หนังสือเล่มนี้ที่เกิดขึ้นในตอนแรกของ Antoine de Saint Exupéry และแสดงนัย ของผู้รับสารอยู่ 2 ประการ คือ “เจ้าชายน้อย” เล่มนี้ อาจเป็น “นวนิยายเชิงปรัชญา” สำหรับผู้ใหญ่ที่เคยเป็นเด็กมาก่อนและผู้ใหญ่ที่ต้องการการปลอบประโลมให้คลายความเหงา และวิหิงโย และอาจเป็น “นิทานสำหรับเด็ก” ที่กำลังจะเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ เพราะเมื่อ พิจารณาจากรูปภาพประกอบที่วาดโดยผู้ประพันธ์หรือตัวอักษรชื่อหนังสือ ที่ใช้ลายเส้น เพื่อดึงดูดเด็กให้อ่านหนังสือเล่มนี้ จะพบว่า เป็นหนังสือที่น่าจะเหมาะสำหรับเด็ก หรือตัวละครเอกของเรื่องที่เป็นเด็กชาย (un petit bonhomme) ผู้ซึ่งเป็นผู้ดำเนิน เนื้อเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ และสำนวนยั่วล้อในหนังสือที่กล่าวว่า “ฉันรักที่จะเริ่มต้น เล่าเรื่องนี้เหมือนอย่างเล่านิทานมากกว่า ฉันอยากจะเล่าว่า “ครั้งหนึ่งยังมีเจ้าชายน้อย องค์หนึ่ง อาศัยอยู่ที่ดวงดาวซึ่งใดกว่าเขานิดเดียว เขาอยากมีเพื่อน...” สำหรับผู้เข้าใจชีวิต

⁷ดู Préface (Saint - Exupéry, 2007 : 7)

เจ้าชายน้อย : นวนิยายเชิงปรัชญาหรือนิทานสำหรับเด็ก

เรื่องที่ฉันเล่าอย่างนี้ดูจะเป็นจริงเป็นจังมากกว่า” (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 29) สำนักพิมพ์ Gallimard ก็ยังจัดให้หนังสือเรื่อง *เจ้าชายน้อย* เป็นหนังสือประเภท “นิทานและเรื่องราว ปรัมปรา” (Contes & mythologies) อยู่ในรายการหนังสือหมวด Folio Junior ที่เหมาะกับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 9 ปีขึ้นไป (À partir de 9 ans) และยังมีการ์ตูนนิยายเรื่องนี้ออกมาหลายรูปแบบ เช่น หนังสือสามมิติ (un livre pop - up) หรือหนังสือการ์ตูน (une bande dessinée) ที่เหมาะกับเด็กตั้งแต่อายุ 6 ปีขึ้นไปอีกด้วย จึงไม่น่าแปลกใจว่าทำไมจึงมีนักวิจารณ์จำนวนมากจัดให้ “เจ้าชายน้อย” เป็นนิทานสำหรับเด็กมากกว่าจะเป็นนวนิยายของผู้ใหญ่

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาความหมายและแนวทางการประพันธ์ของ “นิทาน” (conte) ที่ถูกนิยามไว้ทั้งในหนังสือทฤษฎีและเว็บไซต์ต่าง ๆ จะพบว่าวรรณกรรมเรื่อง “เจ้าชายน้อย” เล่มนี้อาจไม่ใช่นิทานทั้งหมดเสียทีเดียว

Narvaez (2000 : 169) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า นิทาน (conte) ก็คือ “เรื่องเล่าขนาดสั้นโดยทั่วไปที่อาจเกี่ยวกับเรื่องจินตนาการหรือเรื่องจริง และมีการบ่งความหมายเชิงสัญลักษณ์ นิทาน ก็คือ สารจากประสบการณ์รูปแบบหนึ่งที่จะต้องมิตอนจบ”⁸

“นิทานจะเป็นเรื่องแต่งหรือเรื่องราวที่สร้างขึ้น แตกต่างจากเรื่องสั้นหรือเกร็ดประวัติ ที่แม้จะเป็นเรื่องแต่งขึ้นแต่ก็แสดงให้เห็นถึงความจริง หากแต่นิทานจะนำเสนอเรื่องราวที่ไม่เป็นจริง มีลักษณะเป็นเรื่องจินตนาการหรือแฟนตาซี และดูไม่สมจริง...”⁹ (Conte (genre écrit), 2015)

“นิทาน คือ เรื่องเล่าขนาดสั้น (ร้อยแก้วหรือร้อยกรอง) ที่นำเสนอมุมมองของความจริงโดยอาศัยความมหัศจรรย์หรือแฟนตาซี โดยปกติแล้ว นิทานจะมีจุดมุ่งหมาย

⁸หากไม่ได้ระบุผู้แปล แสดงว่าเป็นสำนวนแปลของผู้วิจัย ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “récit en général court de faits imaginaires ou réels, ayant souvent une signification symbolique. Le conte est le message d’une expérience, résumé dans sa fin ou chute”

⁹ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “C’est une histoire inventée, de même que la nouvelle, au contraire de l’anecdote ou de l’historiette. Ces dernières, même fausses, se présentent comme vraies. Le conte se présente de fait comme faux. Ce en quoi, enfin, il a un statut d’imagination et de fantaisie [...]”

ให้ความบันเทิง หรือสั่งสอนด้วยความสนุก [...] ในนิทาน จะไม่เน้นเรื่องของความเป็นเอกภาพของสถานที่ เวลา การกระทำ และจะแสดงให้เห็นถึงจินตนาการอย่างอิสระ”¹⁰ (Skayem, n.d.)

เอกสารประกอบการบรรยายหัวข้อ “Variété des textes littéraires et courants” (Ministère de l'Éducation, du Loisir et du Sport, Québec, 2010 : 4) ได้สรุปว่า นิทาน ก็คือ เรื่องแต่งค่อนข้างสั้นมาจากรูปแบบมุขปาฐะ เป็นการนำเสนอเรื่องราวหรือเหตุการณ์จากจินตนาการ ที่ไม่สามารถอธิบายได้หรืออาจเป็นเรื่องราวเหนือธรรมชาติ เช่น ในกรณีของเทพนิยาย (conte de fée or conte merveilleux) ที่เกิดขึ้นในเวลาใดเวลาหนึ่งที่จะระบุไม่ได้ โดยมักใช้ Il était une fois... หรือ กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่งหรือโลกใดโลกหนึ่ง ตัวละครจะเป็นมนุษย์ สัตว์ หรือสิ่งของที่จะให้เพียงรายละเอียดหรือบรรยายลักษณะเพียงเล็กน้อย (เช่น พระราชาที่ประทับอยู่ในปราสาทแห่งหนึ่ง หรือแม่เลี้ยงใจร้าย ขี้ใจฉาน) ตัวละครมักจะถูกบรรยายให้ดูแปลกประหลาด (excentrique) หรืออย่างมีแบบแผนตามภาพเหมารวม (stéréotypés) และตัวละครจะผ่านการผจญภัยในช่วงเวลาใดหรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง หากแต่จะมีตอนจบแบบมีความสุข (fin habituellement heureuse) และทิ้งท้ายไว้ด้วยแง่คิด (une morale)

ในหนังสือ *Morphologie du conte* ของ Propp (1973) นำเสนอแนวทางประพันธ์บันเทิงคดีประเภทนิทานพื้นบ้าน (conte folklorique) ไว้ทั้งสิ้น 31 หน้า¹¹ ซึ่งในเรื่อง “เจ้าชายน้อย” ก็มีลักษณะบางประการที่สอดคล้องกับโครงสร้างตามทฤษฎีของ Propp เช่น การเดินทางผจญภัยของเจ้าชายน้อยไปยังดวงดาวต่าง ๆ หรือการปรากฏตัว

¹⁰ ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “Le conte est un récit court (en prose ou en vers), un récit de faits qui pose un regard sur la réalité par le biais du merveilleux ou du fantastique. Le conte est généralement destiné à distraire, à instruire en amusant. [...] Dans le conte, on n’observe ni unité de temps, ni unité d’action, ni unité de lieu. Le conte ouvre à l’imagination une vaste et libre carrière”

¹¹ ดูรายละเอียดหน้าที่ทั้ง 31 หน้า ในภาคภาษาไทยที่ ศิริราพ ณ ถลางและพิชญานี เชิงศิริ (2557 : 22 - 23) และการวิเคราะห์เป็นภาษาฝรั่งเศสได้ที่ CRDP de Toulouse - Thém@doc - Occitan, langue et culture vivantes, 2002)

เจ้าชายน้อย : นวนิยายเชิงปรัชญาหรือนิทานสำหรับเด็ก

และการเดินทางไปยังดาวเคราะห์ต่าง ๆ จนถึงโลกมนุษย์ดูเหมือนจะเกิดจากจินตนาการมากกว่าจะเป็นเรื่องจริง Propp ย้ำว่า ในนิทาน สิ่งสำคัญที่สุด ก็คือ การกระทำของตัวละคร¹² การบรรยายหรือพรรณนามีน้อยมาก ซึ่งในเรื่อง “เจ้าชายน้อย” ผู้อ่านจะไม่รู้จักชื่อของเขา ไม่รู้รายละเอียดทางกายภาพ บุคลิกลักษณะ หรือที่มาของเขามากนัก รู้แต่เพียงว่าเขาเป็น “[...] เด็กเล็ก ๆ คนหนึ่ง ลักษณะแปลกมาก [...]”¹³ (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 18) เพราะการเป็นเจ้าชายน้อย ก็เป็นการตั้งสมญานามโดยผู้เล่าเรื่องเท่านั้น

จากทฤษฎีดังกล่าว งานวรรณกรรมเรื่อง “เจ้าชายน้อย” จึงมีรูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับการดำเนินเนื้อเรื่องในนิทานอยู่หลายประการ ดังเช่น การขึ้นต้นเนื้อเรื่องจะขึ้นต้นด้วย “Il était une fois” หรือ “Il y avait une fois” ที่หมายถึง “กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว” แต่ในเรื่อง “เจ้าชายน้อย” นี้การเปิดเรื่องมีลักษณะคล้ายกับการเปิดเรื่องของนวนิยาย ที่ใช้การเล่าเรื่องในวัยเด็กของผู้เล่าที่ถือเป็นกลวิธีหนึ่งของการเขียนนวนิยาย (สมเกียรติ รักษมณี, 2558 : 46) หรือในนิทานจะต้องมีพระเอก (le héros) และผู้ร้าย (l’opposant) และมีข้อขัดแย้งหรือการเผชิญหน้ากัน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของนิทานในทุก ๆ เรื่องโดยเฉพะของ Charles Perrault¹⁴ หากแต่ในเรื่อง “เจ้าชายน้อย”

¹²Propp (1973 : 29) กล่าวไว้ว่า “ในการศึกษานิทานนั้น สิ่งสำคัญ ก็คือ ต้องรู้ว่าตัวละครทำอะไร ส่วนใครทำและทำอย่างไรเป็นเพียงคำถามรองลงไป (la question de savoir ce que font les personnages est seule importante ; qui fait quelque chose et comment il le fait sont des questions qui ne se posent qu’accessoirement)”

¹³ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “[...] un petit bon homme tout à fait extraordinaire [...]” (Saint-Exupéry, 2007 : 8)

¹⁴นักเขียนชาวฝรั่งเศส (ค.ศ. 1628 – 1703) ที่มีชื่อเสียงในการเขียนนิทานโบราณ (conte populaire ancien) ผสมผสานกับการเขียนเทพนิยาย (conte de fée) โดยหนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมเทพนิยายที่มีชื่อเสียงของเขา ก็คือ *Contes de ma mère l’Oye* ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1697 ที่ประกอบไปด้วยเทพนิยาย 8 เรื่อง ได้แก่ *La Belle au bois dormant*, *Le Petit Chaperon rouge*, *La Barbe bleue*, *Le Maître chat ou le Chat botté*, *Les Fées*, *Cendrillon ou la Petite Pantoufle de verre*, *Riquet à la houppe* และ *Le Petit Poucet* (ดูเพิ่มเติมใน Larousse, n.d. และ Les contes de Perrault, n.d.)

ดูเหมือนว่าจะมีตัวละครเอกเท่านั้นที่เป็นตัวดำเนินเนื้อเรื่องโดยผ่านการเล่าเรื่องโดยนักบิน และไม่ได้เผชิญหน้ากับตัวร้ายหรือตัวโกงอย่างชัดเจนนัก (นอกจากงูสีเหลือง ซึ่งที่สุดแล้วก็ไม่ได้กลายเป็นคู่ปรับกับเจ้าชายน้อย) นอกจากนี้ จะพบว่า ตัวละครหลักคือ ผู้เล่าเรื่องนั้นกำลังเล่าเรื่องราวที่ตนเองประสบพบเจอมาเมื่อ 6 ปีที่แล้ว (il y a six ans) ในสถานที่ที่ดูจะมีจริงอยู่บนโลกใบนี้ นั่นคือ ทะเลทรายซาฮารา (dans le désert du Sahara) ในทวีปแอฟริกา ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับนิทาน (conte) ที่ต้องเกิดจากจินตนาการและไม่เป็นจริง (imaginaire et irréaliste)

Galembert (2001 : 15) วิเคราะห์ว่าการดำเนินเนื้อเรื่องที่เล่าถึงการเดินทางของเจ้าชายน้อยนั้น “ขาดโครงเรื่องและการเล่าเรื่องที่ต่อเนื่อง” (une absente d'intrigue et de trame narrative) อย่างนิทานทั่วไปที่ตัวละครเอกจะต้องออกตามหาสิ่งใด จึงกลายเป็น “เรื่องราวที่ปราศจากเรื่องราว” (une histoire sans histoire) นอกจากนี้ตอนจบของ “เจ้าชายน้อย” นั้น ดูเหมือนว่าจะยังมีได้จบเรื่องอย่างแท้จริงด้วยประโยคสุดท้ายที่กล่าวว่า “ได้โปรดกรุณาเกิด ช่วยส่งข่าวถึงฉันด่วนว่าเขากลับมาแล้วอย่าปล่อยให้ฉันเศร้าโศกต่อไปเลย!”¹⁵ (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 128) ตามที่ Galembert (2001 : 19) เรียกว่า “ตอนจบที่เริ่มต้นใหม่” (une fin ouverte) ก็มีความใกล้เคียงกับนวนิยายอย่างมาก ส่วนตัวเจ้าชายน้อยก็มิได้มีความสุขตามแบบฉบับของนิทานทั่วไป แม้ว่าเขาปรารถนาจะกลับยังดาวเคราะห์น้อยของเขาแต่เขาก็กลับไปได้แค่จิตวิญญาณเท่านั้น

สำหรับ Dodd (อ้างถึงใน Borgi) ได้พูดถึงผลงานวรรณกรรมเรื่องนี้ไว้ว่าเป็น “การผสมผสานของแฟนตาซี ของการเสียดสี ของปรัชญา ของบทกวี ของความเป็นวิทยาศาสตร์ ของจินตนาการ และของความไร้เดียงสาของเด็กน้อย”¹⁶ หรือในคำนำของนวนิยายเรื่อง “เจ้าชายน้อย” ที่แปลเป็นภาษาเยอรมันนั้น ก็นำคำกล่าวของ Heidegger

¹⁵ ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “Ne me laissez pas tellement triste : écrivez - moi vite qu'il est revenu” (Saint - Exupéry, 2007 : 117)

¹⁶ ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “un mélange de fantaisie, de satire, de philosophie, de poésie, de science, d'imagination et de naïveté enfantine”

เจ้าชายน้อย : นวนิยายเชิงปรัชญาหรือนิทานสำหรับเด็ก

มาลงไว้ว่า “มันไม่ใช่หนังสือสำหรับเด็ก หากแต่เป็นสารของกวีผู้ยิ่งใหญ่ที่ได้บรรเทาความโดดเดี่ยวของตนและสิ่งนั้นมันพาเราให้เข้าใจโลกที่มีแต่ความลึกลับมากมายซ่อนอยู่”¹⁷ (อ้างอิงจาก Gagnon, 2006)

ดังนั้น แม้ “เจ้าชายน้อย” จะถูกจัดให้เป็นหนังสือสำหรับเด็กแต่ก็มีลักษณะเป็นนวนิยายมากกว่าที่จะเป็นหนังสือนิทานทั่วไปซึ่งถ้าหากจัดผลงานเรื่องนี้เป็นนวนิยายก็อาจเรียกว่า “นวนิยายเชิงปรัชญา” (Roman philosophique) ด้วยแก่นเรื่องก็เน้นสิ่งที่ตัวละครพบเจอในดวงดาวต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ (symbole) แทนสิ่งใดหรือแนวคิดใดและมีลักษณะเป็นนามธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นคุณค่าในการดำรงอยู่ (valeur d'existence) ผู้อ่านต้องอาศัยการตีความจากสิ่งที่ผู้ประพันธ์อุปมา (métaphore) ไว้ในนวนิยาย รวมถึงอุปมานิทน์ (allégorie) ที่ “ตั้งคำถามสำคัญกับการดำรงชีวิต โดยให้ครุ่นคิดถึงแง่มุมทางปรัชญาหรือศีลธรรมจรรยา”¹⁸ (Narvaez, 2000 : 172) รวมถึงการสรุปของ Antoine de Saint Exupéry ที่ว่า “แต่เนื่องจากฉันไม่อยากจะให้ใครเขาอ่านหนังสือที่ฉันเขียนขึ้นอย่างเล่น ๆ”¹⁹ (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 29) และตัวละครอย่างเจ้าชายน้อยก็ “มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องอันเป็นจริงเป็นจังแตกต่างไปจากความคิดเห็นของผู้ใหญ่”²⁰ (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 68)

เนื่องจากปฐมบทของการประพันธ์เรื่องนี้ คือ การเขียนขึ้นเพื่อเป็นนิทานสำหรับเด็กในเทศกาลคริสต์มาสปี ค.ศ. 1942 อีกทั้งตัวละครหลักยังเป็นเด็กชายพร้อมเหล่าสัตว์พูดได้ และการเดินทางไปยังดินแดนในจินตนาการ “เจ้าชายน้อย” เล่มนี้ จึงถูกจำแนก

¹⁷ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “Ce n'est pas un livre pour enfants, c'est le message d'un grand poète qui soulage de toute solitude et par lequel nous sommes amenés à la compréhension des grands mystères de ce monde”

¹⁸ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “[Roman qui] aborde les grandes questions de l'existence en formulant une réflexion de portée philosophique et morale”

¹⁹ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “Car je n'aime pas qu'on lise mon livre à la légère” (Saint - Exupéry. 2007 : 24)

²⁰ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “Le petit prince avait sur les choses sérieuses très différentes des idées des grandes personnes” (Saint - Exupéry, 2007 : 61)

และจัดประเภทเป็น “นิทาน” (conte) ที่แฝงไว้ด้วยข้อคิดและแง่คิดในการดำเนินชีวิต ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าผลงานวรรณกรรมเล่มนี้เป็น “นิทานเชิงปรัชญา”²¹ (Conte philosophique) หรือ “เรื่องเล่าผจญภัยที่แต่งขึ้นตามจินตนาการและมีลักษณะแฟนตาซี แต่สะท้อนแง่มุมทางปรัชญา”²² (Narvaez : 170) เพื่อมุ่งเน้นผู้อ่านที่เป็นเด็กและเยาวชนทั้งในประเทศฝรั่งเศสและทั่วโลกที่กำลังใช้ชีวิตไปตามกรอบของสังคมให้ตระหนักถึงความเป็นเด็ก และการแสวงหาความสุขที่แท้จริงอย่างเหมาะสม

อย่างไรก็ตาม การประพันธ์ด้วยการอุปมาและอุปมานิทศน์อาจส่งสารไปยังผู้อ่านวัยผู้ใหญ่ที่ผ่านช่วงเวลาความเป็นเด็กและหลังวัยช่วงเวลาเหล่านั้นไปได้ด้วยเช่นกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจะได้เข้าใจวิถีของความเป็นเด็กอย่าง “เจ้าชายน้อย” โดยเฉพาะคติบท (maxime) ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้ที่ว่า “[...] เราจะมองเห็นแจ่มชัดด้วยหัวใจเท่านั้น สิ่งสำคัญนั้นไม่อาจเห็นได้ด้วยดวงตา” และ “เธอต้องรับผิดชอบต่อทุกสิ่งที่คุณมีความสัมพันธ์ด้วย”²³ (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 100) และหากพิจารณาตามการดำเนินเนื้อเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบของผลงานวรรณกรรมเล่มนี้ ก็อาจกล่าวได้ว่า

²¹คำว่า Conte philosophique (นิทานเชิงปรัชญา) นี้ เกิดขึ้นครั้งแรกจากงานเขียนเชิงปรัชญาของฟร็องซัวส์ มารี อารูเอต์ (François Marie - Arouet) หรือ วอลแตร์ (Voltaire) ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 โดยเฉพาะงานเขียนเรื่อง *Zadig*, *Micromégas* และ *Candide* (Desaintghislain et al., 2011 : 233) และบางครั้งคำว่า Roman philosophique (นวนิยายเชิงปรัชญา) ก็อาจใช้คำว่า Conte philosophique แทนได้ ดังที่ Durvy อธิบายไว้ว่า นวนิยายเชิงปรัชญานี้จะมีลักษณะ “ไม่เป็นจริง (irréel) และมีความมหัศจรรย์ (fantaisiste) จนถึงขั้นที่ในปัจจุบันเราต้องเรียกว่า นิทาน (conte) นวนิยายประเภทนี้จะอาศัยไวยากรณ์อุปมา (allégorie) และการแต่งเรื่องที่ไม่สมจริง (fiction invraisemblable) ความแปลกของนวนิยายประเภทนี้ ก็คือ การแสดงให้เห็นโลกในอุดมคติ (utopie démonstrative)” (2000 : 46)

²²ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “Récit d’aventures imaginaires et fantaisistes mais qui contient une réflexion philosophique”

²³ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “[...] on ne voit bien qu’avec le cœur. L’essentiel est invisible pour les yeux”. และ “Tu deviens responsable pour toujours de ce que tu as apprivoisé” (Saint - Exupéry, 2007 : 92)

เจ้าชายน้อย : นวนิยายเชิงปรัชญาหรือนิทานสำหรับเด็ก

ไม่ได้เป็นหนังสือที่นำเสนอภาพความสุข (livre de rose) หรือการนำเสนอโลกในแง่ดี (optimisme) เสียทั้งหมด หากแต่นำเสนอภาพของความเศร้า (tristesse) และการมองโลกในแง่ร้าย (pessimisme) พอสมควร (Galembert, 2001 : 32) สอดคล้องกับ เบร และ โกตัน ที่กล่าวไว้ว่า “[...] บางครั้งนวนิยายเรื่อง *Le Petit Prince* ก็แฝงความเศร้าที่เต็มไปด้วยความอ้างว้างและความผิดหวัง” (2526 : 254) และดังเช่น ตอนหนึ่งในคำอุทิศของหนังสือที่บอกว่า “ผู้ใหญ่นี้อาศัยอยู่ในประเทศฝรั่งเศสที่ซึ่งเขาได้พบกับความวิหิงโยและหนาวเย็น เขาต้องการการปลอบประโลม” (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 13) แสดงให้เห็นว่า หนังสือเล่มนี้กำลังนำเสนอสิ่งที่จะมาปลอบประโลมผู้อ่านวัยผู้ใหญ่ที่ผ่านวัยเด็กมาแล้วและกำลังหลงลืมช่วงเวลาดังกล่าวไปเสียสิ้น อีกทั้งต้องประสบกับช่วงเวลาทีเลวร้ายในวัยผู้ใหญ่เหมือนกับเลอง แวร์ท²⁴ (Léon Werth)

ดังนั้น การอ่านผลงานวรรณกรรมอมตะเรื่อง “*Le Petit Prince*” หรือ “เจ้าชายน้อย” ในภาคภาษาไทย หรือในภาษาอื่น ๆ จึงขึ้นอยู่กับ “ผู้อ่าน” เป็นหลักว่าจะตีความ “สาร” อย่างไร ในแง่มุมใด “ตัวบท” (Texte) ของนวนิยายเชิงปรัชญาหรือนิทานเชิงปรัชญาเรื่องนี้จึงเป็น “ตัวบทแบบเปิด” (texte scriptible)²⁵ (Barthes, 1970 : 10 - 11) ซึ่งเป็นการเปิดกว้างให้คนอ่านสามารถสร้างตัวบทขึ้นมาจากการอ่านของตนหรือเป็นการสร้างความหมายใหม่ให้กับตัวบท เมื่อเป็นเช่นนั้น การอ่านงานวรรณกรรมเรื่อง “เจ้าชายน้อย” นี้จึงสามารถอ่านได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ทั้งชาวตะวันตกและชาวตะวันออก รวมถึงยังเป็นตัวบทที่เป็นอภิปรัชญา นั่นคือ ไม่จำกัดด้วยเวลา แม้ว่า Antoine de Saint Exupéry จะประพันธ์ผลงานเล่มนี้มาตั้งแต่เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติขึ้น แต่ยังคงปรากฏ “กระบวนการสร้างความหมายที่ไม่รู้จบ”²⁶ (Signifiance) ในตัวบทของวรรณกรรมเรื่องนี้

²⁴ ถอดเสียงตามการแปลของ อําพรพรรณ โอตระกุล (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 13)

²⁵ ภาษาอังกฤษแปลคำศัพท์นี้ว่า writerly text ไชยรัตน์ เจริญสินโอสการ ให้คำจำกัดความไว้ว่า “ตัวบทที่เปิดกว้างให้คนอ่านสร้าง/เขียนความหมายใหม่ให้กับตัวบท” (2551 : 131 และ 2555 : 171 - 172) ซึ่งแตกต่างจากตัวบทแบบปิด ที่ Barthes (1970 : 10 - 11) เรียกว่า texte lisible หรือในภาษาอังกฤษใช้คำว่า readerly text ที่หมายถึง ตัวบท “ที่มีลักษณะเชิงอื่น ๆ หนึ่ง ๆ รอให้คนอ่านมาค้นหาความหมายที่ซ่อนเร้นในตัวบท” (ไชยรัตน์ เจริญสินโอสการ, 2555 : 171)

²⁶ Barthes เรียกว่า “Signifiance” (1974) ศัพท์ภาษาไทยบัญญัติโดย ไชยรัตน์ เจริญสินโอสการ (2555 : 192)

ที่จะให้อิสระกับผู้อ่านในการอ่านเพื่อการสร้างความหมายใหม่ ปราศจากความเป็นศูนย์กลางของผู้ประพันธ์หรือผู้แต่ง ดังที่ Barthes เรียกว่า « La mort de l'auteur » หรือ “มรณกรรมของผู้แต่ง” ที่หมายถึง “[...] ตัวบทอ่านจะถูกกระทำหรือถูกอ่านด้วยตัวของมันเอง ในระดับต่าง ๆ ซึ่งผู้เขียนจะหายไป (จากตัวบทนั้น - ผู้วิจัย)”²⁷ (1984 : 64) ดังนั้น “ภาษาต่างหากที่ทำหน้าที่พูดมิใช่ผู้แต่ง (c'est le langage qui parle, ce n'est pas l'auteur)” (*ibid.* : 62) นอกจากนั้น Barthes (1984 : 46) ยังเน้นย้ำว่าผู้อ่าน “มิได้เป็นเพียงแค่ผู้ถอดรหัสความหมาย แต่เป็นผู้ที่เพิ่มความหมาย เขาไม่ได้ตีความหมายแต่กำลังร่วมผลิต เขาเก็บสะสมถ้อยคำในภาษา (ของผู้แต่ง) ปล่อยให้ถ้อยคำผ่านตัวเขากลับไปกลับมาอย่างไม่ที่สิ้นสุด เขาเป็นทางเดินของถ้อยคำ”²⁸ (วิลยา วิวัฒน์ศร, 2538 : 2)

แก่นเรื่องกับความเป็นปรัชญา²⁹

แก่นเรื่อง หรือ “สาร” ที่ปรากฏอยู่ในเรื่อง “เจ้าชายน้อย” ประการแรกที่เราเห็นเด่นชัด ก็คือ “การเดินทาง” หรืออาจเรียกได้ว่า “ก้าวแรกแห่งการเดินทาง” (le voyage

²⁷ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “[...] le texte est désormais fait et lu de telle sorte qu'en lui, à tous ses niveaux, l'auteur s'absente”

²⁸ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “[...] le lecteur est pris dans un renversement dialectique : finalement, il ne décode pas, il sur-code ; il ne déchiffre pas, il produit, il entasse des langages, il se laisse infiniment et inlassablement traverser par eux : il est cette traversée”

²⁹ความหมายของปรัชญา คือ “หลักแห่งความรู้และหลักแห่งความจริง และปรารถนาเข้าถึงความรู้และความจริงนั้น” (ปรัชญาคืออะไร, ม.ป.ป.) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปรัชญาตะวันออก ที่เน้นการแสวงหาความจริง และพยายามที่จะปฏิบัติตามวิธีที่กำหนดขึ้นไว้ เพื่อเข้าถึงความจริงนั้น ๆ (เดือน คำดี, 2541 : 254) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้นิยามของคำว่า “ปรัชญา” ที่พบในผลงานวรรณกรรมเรื่องนี้ว่า คือ “เครื่องมือสำคัญที่จะช่วยทำให้ผู้อ่านสามารถมองโลก มองชีวิต และปัญหาต่าง ๆ ผ่านตัวละคร หรือที่ปรากฏในตัวบท ด้วยความเข้าใจ ด้วยการยอมรับ และสามารถครุ่นคิดถึงสิ่งเหล่านั้น และหาทางออกหรือทางแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม เพื่อจะได้นำพาชีวิตให้มีความสุขต่อไป”

เจ้าชายน้อย : นวนิยายเชิงปรัชญาหรือนิทานสำหรับเด็ก

initiatiq) ของเจ้าชายน้อย แม้จะดูว่าเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ตามแบบฉบับของนิทานสำหรับเด็กที่ตัวละครจะออกเดินทางจากดาวดวงหนึ่งไปสู่อีกดวงหนึ่งพร้อมการอพยพของนกป่า แต่สิ่งนี้ก็ก่อให้เกิดจินตนาการสำหรับผู้อ่านที่เป็นเด็ก กระตุ้นความอยากรู้และอยากเห็นว่ามีสิ่งที่อยู่ไกลตัวของพวกเขานั้นจะมีอะไรให้ค้นหา การเดินทางที่ได้ไปพบเจอผู้คนจะเป็นเสมือนบทเรียนให้เด็ก ๆ ได้เตรียมพร้อมกับการเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ ตัวละครที่เจ้าชายน้อยได้พบเจอในช่วงแรก ล้วนแต่เป็นผู้ใหญ่ที่เข้าใจยาก จนถึงกับทำให้เจ้าชายน้อยต้องรำพึงกับตัวเองถึงความแปลกของผู้ใหญ่³⁰ สิ่งนั้นก็อาจเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กที่จะต้องพบเจอกับผู้ใหญ่ที่อาจเข้าใจยาก มีวิถีชีวิตที่แตกต่างออกไปก่อนที่จะมาถึงโลกมนุษย์ เจ้าชายน้อยได้แวะวิสาสะกับตัวละครอื่น ๆ บนดาวเคราะห์ทั้งสิ้น 6 ดวง ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างโลกของพระเจ้าภายใน 6 วัน ตามหลักความเชื่อของคริสต์ศาสนา

“มิตรภาพ” (l’amitié) เป็นสารที่ปรากฏอยู่ในผลงานเล่มนี้ค่อนข้างค่อนข้างเด่นชัด โดยผ่านการพบกันของเจ้าชายน้อยและนักบิน (l’aviateur) ซึ่งเป็นตัวละครต่างวัย อันอาจแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของเด็กและผู้ใหญ่ รวมถึงเจ้าชายน้อยกับสุนัขจิ้งจอก (le renard) สิ่งเหล่านี้ก็เป็นสารที่ผู้ประพันธ์ส่งไปยังเหล่าเด็ก ๆ เพราะมิตรภาพจะทำให้เกิดเสียงหัวเราะ ความสุข ความผูกพัน ดังที่สุนัขจิ้งจอกได้ให้คำแนะนำในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์ (apprivoiser) ไว้ว่า “[...] เมื่อใดเธอใกล้ชิดกับฉันเมื่อนั้นเราต่างก็ต้องการซึ่งกันและกัน เธอก็จะเป็นเด็กคนเดียวในโลกสำหรับฉัน และฉันก็จะเป็นสุนัขจิ้งจอกตัวเดียวในโลกสำหรับเธอด้วย...” (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 94) และความเข้าใจ “ความรัก” (l’amour) ที่เจ้าชายน้อยมีต่อดอกกุหลาบ (la rose) ของเขาก็เปรียบเหมือนความรักของหนุ่มสาวที่อาจยังไม่มีความพร้อมทางด้านวุฒิภาวะ ทั้งตัวเจ้าชายน้อยที่มีได้ใส่ใจดูแลเอาใจใส่สิ่งที่ตนรัก และดอกกุหลาบเองก็ยังไม่เข้าใจคำว่าความรักมากนัก ทั้งสองจึงต้องจากกันไป แต่หลังจากเจ้าชายน้อยได้เดินทางเพื่อค้นหาคำตอบหรือความ

³⁰เช่น “พวกคนใหญ่คนโตมักจะแปลก ๆ อย่างนี้แหละ” (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 58) หลังจากที่ได้พบกับพระราชินี หรือ “พวกผู้ใหญ่ที่พิลึกจริง ๆ ที่เดียว” (เรื่องเดียวกัน, 2546 : 61) หลังจากที่ได้พบกับชายผู้โอ้อวด หรือ “พวกผู้ใหญ่ที่แปลกเอาเสียจริง ๆ” (เรื่องเดียวกัน, 2546 : 68) หลังจากที่ได้พบกับนักธุรกิจ เป็นต้น

หมายของการมีชีวิต (les sens de la vie) เขาก็ได้พบว่า “[...] เรามองเห็นแจ่มชัดด้วยหัวใจเท่านั้น สิ่งสำคัญนั้นไม่อาจเห็นได้ด้วยดวงตา” (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 100) คติบทนี้เป็นการกระตุ้นให้เด็กตัดสินใจทุกสิ่งทุกอย่างด้วยหัวใจและให้มองสิ่งนั้นอย่างลึกซึ้ง

“ความรับผิดชอบ” (la responsabilité) ก็เป็นบทเรียนสำคัญที่ต้องการสื่อไปยังเด็ก ๆ โดยผ่านพฤติกรรมของเจ้าชายน้อยเมื่อครั้งที่เขาอาศัยอยู่บนดาวเคราะห์น้อยของเขา หลังจากที่เขาแต่งตัวเสร็จ เขาต้องดูแลที่ความสะอาดดาวเคราะห์ของเขา โดยต้องกำจัดต้นไทร (les baobabs) ที่กำลังทำลายดาวที่เขาอาศัยอยู่ และหากมันมีมากเกินไป ดาวของเขา ก็อาจจะระเบิดได้ ดังคำกล่าวของเจ้าชายน้อยว่า “เมื่อเราแต่งตัวเสร็จในตอนเช้าเราต้องดูแลความสะอาดของดวงดาวของเราด้วย เราจำเป็นต้องกำจัดต้นไทรอย่างสม่ำเสมอ” (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 33) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่และปกป้องบ้านเกิดเมืองนอนของเจ้าชายน้อยเป็นสิ่งที่เด็ก ๆ ต้องตระหนักและสำนึกในสิ่งนี้ให้ได้ เพื่อจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

สารสุดท้ายในเรื่อง ก็คือ “การจากลา” (la séparation) แม้ว่าสุดท้ายแล้วเจ้าชายน้อยอาจมิได้กลับไปยังดวงดาวบ้านเกิดของตนเอง แต่ลักษณะของนำเสนอในตอนท้ายของเนื้อเรื่อง ก็เป็นการนำเสนอที่กำกวมระหว่างความเป็นในนิยายเชิงปรัชญา คือ จบแบบโศกนาฏกรรม และนิทานเชิงปรัชญาที่ฉากหรือภาพของความตายเป็นเรื่องต้องห้าม เพียงแต่นัยของการจากลาระหว่างนักบินกับเจ้าชายน้อย สิ่งนี้ถือเป็นบทเรียนบทหนึ่งที่เด็ก ๆ จะต้องทำความเข้าใจเพราะสิ่งนี้คือสัจธรรมที่ทุกคนต้องพบเจอในความหมายของผู้ใหญ่ การจากลาอาจหมายถึงการลาจากโลกนี้ไป แต่ในความหมายของเด็กอาจหมายถึงการจากลาจากความเป็นเด็กเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมได้ด้วยเช่นกัน

ตัวละคร : ภาพอุปมานิทัศน์ที่แสดงบทเรียนของชีวิต

แม้ผู้ประพันธ์วางโครงเรื่องแบบหนังสือแฟนตาซีด้วยการนำเสนอการเดินทางของเจ้าชายน้อยจากดาวเคราะห์น้อยบ้านเกิดไปยังดาวเคราะห์น้อยดวงต่าง ๆ จนถึงโลกมนุษย์ หากแต่การพบตัวละครทั้งหลายบนดาวเคราะห์ทุกดวง ก็ล้วนแต่เป็นตัวแทนและแสดงภาพอุปมานิทัศน์ (allégorie) ของมนุษย์ แสดงให้เห็นสภาพชีวิตของมนุษย์

เจ้าชายน้อย : นวนิยายเชิงปรัชญาหรือนิทานสำหรับเด็ก

(condition humaine) ในหลายบุคลิกและสังคม ได้แก่ **นักธุรกิจ** (le businessman) ที่เจ้าชายน้อยพบบนดาวเคราะห์ ปี 328 เป็นตัวละครที่เจ้าชายน้อยวิสาสะด้วยพอสมควร โดยนักธุรกิจเป็นผู้เก็บสะสมดวงดาว เขาจะนั่งนับอยู่ตลอดเวลาว่าเขาเป็นเจ้าของดวงดาวจำนวนเท่าไร ในขณะที่ **พระราชอา** (le roi) เป็นตัวละครปฏิพาทย์³¹ (antithèse) ที่มีลักษณะขัดแย้งกันภายในบริบท เพราะพระราชอาเป็นผู้ที่ปกครอง (régne) ดวงดาว (ที่ไม่มีใครอาศัยอยู่) แต่นักธุรกิจเป็นเจ้าของ (possède) ที่มีอำนาจมากกว่า แสดงให้เห็นถึงระบบทุนนิยมที่กำลังเฟื่องฟู ผู้คนนิยมที่จะเป็นเจ้าของทุกสิ่งและทำทุกอย่างเพื่อให้ได้สิ่งนั้นมาแต่ไม่ได้ทำประโยชน์ให้กับสิ่งที่เป็นเจ้าของ แต่สำหรับเจ้าชายน้อยที่เป็นตัวแทนของเด็กพบว่า “พวกผู้ใหญ่นี้แปลกเอาเสียจริง ๆ”³² (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 68) นอกจากนี้ ตัวละครทั้งนักธุรกิจและพระราชอาที่ดูเหมือนว่าจะมีอำนาจ หากแต่ต้องอาศัยอยู่อย่างโดดเดี่ยว (la solitude) ขาดความรัก (l'amour) มาหล่อเลี้ยงจิตใจ สิ่งที่เป็นและสิ่งที่มีอยู่จึงดูเหมือนไม่มีประโยชน์อันใดและไม่อาจหาความสุขให้กับตนเองได้ ตัวละครอย่างพระราชอาเอง ก็ตระหนักถึงการใช้อำนาจนั้นว่า ท้ายที่สุดแล้ว “[...] เราต้องไม่ร้องขอให้ใครทำอะไรที่เกินกำลังของเขา อำนาจ ย่อมตั้งอยู่บนรากฐานแห่งเหตุผลเป็นประการแรก”³³ (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 56) สารที่พระราชอาส่งผ่านเจ้าชายน้อยนี้ อันที่จริงก็เพื่อจะบ่งเป็นนัยว่า “ผู้ใหญ่” หรือ “ผู้ที่มีอำนาจ” ในสังคม ควรจะตระหนักถึงการใช้อำนาจอย่างสมเหตุสมผล ไม่ควรใช้อำนาจไปในทางที่ผิดหรือบีบบังคับให้ผู้หนึ่งผู้ใดต้องกระทำตาม

³¹Fromilhague (2007 : 49 - 50) จัดรวมคำที่มีความหมายตรงกันข้าม (antonymie) ไว้กับโวหาร “ปฏิพาทย์” (antithèse) และแบ่งโวหารนี้ออกเป็น 3 ประเภท คือ คำที่มีความหมายตรงกันข้ามอย่างแท้จริง (véritables antonymes) คำที่มีความหมายตรงกันข้ามแบบคุณสมบัติไม่เข้าพวกกัน (antonymes impropres) และคำที่มีความหมายขัดแย้งกันภายในบริบท (antonymes purement contextuels)

³²ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “Les grandes personnes sont décidément tout à fait extraordinaires” (Saint - Exupéry, 2007 : 61)

³³ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “il faut exiger de chacun ce que chacun peut donner, [...] L'autorité repose d'abord sur la raison” (Saint - Exupéry, 2007 : 49)

ตัวละครที่ผู้เล่าใช้น้ำเสียงแฝงนัย³⁴ (ironie) เสมือนเป็นคำสรรเสริญลวง (faux éloge) คือ **นักภูมิศาสตร์** (le géographe) ที่บอกตนเองว่าเป็น “*ปราชญ์ที่รอบรู้ว่าทะเล แม่น้ำ เมือง ภูเขา และทะเลทรายตั้งอยู่ที่ใด*”³⁵ (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 75) บ้าง และเป็นผู้สำคัญเกินกว่าที่จะออกไปสำรวจข้างนอก (trop important pour flâner) สะท้อนให้เห็นถึงภาพของคนยุคปัจจุบันที่ล้วนแต่เป็นผู้รู้จากหนังสือหรือสิ่งที่คนอื่นบอกให้รู้ และแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของคนที่ชอบแสดงตนว่าเป็นผู้รู้มาก หากแต่ในความเป็นจริงกลับเป็นคนที่มีโลกทัศน์แคบ เช่นเดียวกับ **ชายผู้หลงตนเอง** (le vaniteux) ที่พอใจให้ทุกคนชื่นชมตนทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ทำประโยชน์ใด ๆ กับผู้อื่นด้วยจะเห็นว่าเขาอาศัยอยู่คนเดียวบนดาวเคราะห์น้อย หรือนักดื่ม (le buveur) ที่จมอยู่แต่ความทุกข์ จึงต้องดื่มและดื่มเพื่อให้ลืมความอับอายที่ต้องดื่ม คงเปรียบได้กับวังวนของการแก้ปัญหาในที่ที่สุดก็ไม่สามารถแก้ปัญหาใด ๆ ได้ กลายเป็นผู้มี “อวิชา” หรือ ความไม่รู้ ในการดำเนินชีวิต และในที่สุดก็ยังจมอยู่กับความทุกข์นั้น นอกจากนี้เสียงแฝงนัยแล้ว ยังพบน้ำเสียงเสียดสี³⁶ (satire) ของผู้เล่าเรื่องเมื่อเล่าถึงนักดาราศาสตร์ชาวตุรกีที่ค้นพบดาวเคราะห์น้อยปี 612 ของเจ้าชายน้อย ในตอนแรกไม่มีผู้ใดเชื่อถือเขา ด้วยเหตุที่ “*การแต่งกายของเขาแปลกเกินไป*” จนเมื่อเขาเปลี่ยนมา “*แต่งกายตามแบบยุโรป*” (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 27) ทุกคนจึงเชื่อเขา ความน่าหัวร่ออยู่ที่การพาดพิงถึงความคิดของผู้ใหญ่ทั้งหลายที่ให้ความสำคัญและตัดสินผู้อื่นจากคุณลักษณะภายนอก แต่ไม่ได้ใช้ “หัวใจ” สัมผัสถึงคุณค่า

³⁴ในพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ ไวยากรณ์และกลการประพันธ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ในความหมายแคบ การแฝงนัยเป็นภาพพจน์ชนิดหนึ่งซึ่งความคิดที่จะเจตนาสื่อสารนั้นแตกต่างหรือตรงกันข้ามกับความหมายตามตัวอักษรของคำที่ใช้ในความหมายกว้าง การแฝงนัยเป็นการขัดระหว่างความเป็นจริงกับสิ่งที่ปรากฏให้เห็น” โดยมีลักษณะเป็นการแฝงนัยด้วยถ้อยคำ (ตามความคิดของ D. Yanni) “ที่ตัวละครพูดสิ่งตรงกันข้ามกับความหมายที่ต้องการสื่อ” (อ้างอิงจาก อิราวดี ไตลังคะ, 2546 : 71)

³⁵ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “[...] un savant qui connaît où se trouvent les mers, les fleuves, les villes, les montagnes et les déserts” (Saint - Exupéry, 2007 : 67)

³⁶“เป็นกลวิธีสอดทอนคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยการทำให้ดูน่าหัวร่อ เพื่อปลุกความบันเทิงผสมผสานไปด้วยการดูถูก เยาะหยัน เสียดสี [...]” (กอบกุล อิงคุทานนท์, ม.ป.ป. : 82 - 83)

เจ้าชายน้อย : นวนิยายเชิงปรัชญาหรือนิทานสำหรับเด็ก

ของสิ่ง ๆ นั้น ตัวละครที่เป็นมนุษย์คนสุดท้ายที่ดูเหมือนว่า เจ้าชายน้อยจะพอใจในการอุทิศตัวของเขามากที่สุด คือ **คนจุดโคมไฟ** (l'allumeur de réverbère) เพราะแม้จะดูว่าอาจไม่มีประโยชน์นักกับการต้องจุดโคมไฟในดวงดาวที่ไม่มีบ้านเรือนและผู้คน (sans maison ni population) แต่เจ้าชายน้อยก็เห็นว่า มันเป็นอาชีพที่มีประโยชน์ (c'est véritablement utile) เนื่องจาก “เขาไม่ได้สนใจในตนเอง แต่ทว่าเขาสงใจในสิ่งอื่น”³⁷ (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 73) นั่นก็แสดงให้เห็นว่าการอุทิศตนเองให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น แม้มันจะเพียงเล็กน้อยหรืออาจไม่มีค่ามากมายนักก็ตาม ก็ยังไม่ใช่สาระเท่ากับพระราชชายาผู้หลงตัวเอง นักธุรกิจ และนักดื่ม (il est moins absurde que le roi, que le vaniteux, que le businessman et que le buveur) ตัวละครที่เป็นมนุษย์ที่เจ้าชายน้อยได้พบมีสิ่งร่วมกันอยู่หลายประการ ได้แก่ ความโดดเดี่ยว (la solitude) และการขาดความรัก (le manque d'amour) ทำให้ชีวิตขาดความมีชีวิตชีวา และทุกคนอยู่กับความหมกมุ่นในสิ่งที่ตนเองคิด (ไปเอง) ว่าสำคัญที่สุดในชีวิต

จากภาพอุปมานิทัศน์ดังกล่าว เมื่อวรรณกรรมเรื่องนี้ถูกอ่านในยุคปัจจุบัน ผู้ใหญ่หลายคนที่เจ้าชายน้อยพบเจอและวิสาสะบนดาวเคราะห์ต่าง ๆ นั้นล้วนแต่แสดงให้เห็นถึงบุคลิกของผู้คนในยุคโลกาภิวัตน์หรือระบบทุนนิยมที่มีใครยาวสาวได้สาวเอา และคนผู้นั้นก็จะกลายเป็นผู้มีอำนาจอย่างเห็นได้ชัด ผู้คนในยุคนี้เชื่อว่าเงินสามารถซื้อได้ทุกอย่าง เงินจึงเป็นที่ต้องการของทุกคน (อย่างเช่นนักธุรกิจ) ส่วนผู้ที่ไม่มีอำนาจ (อย่างเช่นพระราชชายา) หรือผู้แพ้กี้จะประสบแต่ความทุกข์ไปตลอด (อย่างเช่นนักดื่ม) ดั่งคำพูดของสุนัขจิ้งจอกที่ว่า “ชีวิตของฉันแสนจะน่าเบื่อหน่าย ฉันล่าไก่ มนุษย์ก็ตามล่าฉันอีกที”³⁸ (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 95) เสมือนเป็นวงวนห่วงโซ่อาหารที่ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ แม้จะเบื่อหน่ายขนาดใดก็ตาม และแสดงให้เห็นว่ามีความเข้าใจชีวิต รู้ว่าโลกนี้มีแต่ทุกข์ และเมื่อรู้มาก จิตก็จะเกิดความเบื่อหน่าย ตามหลักธรรมที่สอนไว้ว่า “เพราะรู้ตม

³⁷ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “[...] il s'occupe d'autre chose que de soi - même” (Saint - Exupéry, 2007 : 66)

³⁸ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “Ma vie est monotone. Je chasse les poules, les hommes me chassent” (Saint - Exupéry, 2007 : 87)

ความเป็นจริงจึงเบี่ยงเบน เพราะเบี่ยงเบนจึงคลายกำหนด (คือคลายความยึดถือ) เพราะคลายกำหนดจึงหลุดพ้น” (สุรพล สายพานิช และคณะ, 2554 : 47) นั้นแสดงให้เห็นว่า สุนัขจิ้งจอกมองเห็นสัจธรรมของชีวิตที่ต้องดำเนินไป อย่างไรก็ตาม มนุษย์อาจไม่สามารถหลุดพ้นไปจากทุกขได้ ทางออกที่ดีที่สุดที่อาจจะหมายถึงการทำตามหน้าที่ที่ดีที่สุดและพยายามทำสิ่งใดก็ตามที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นบ้างก็อาจจะทำให้สังคมนี้ก้าวหน้าอยู่ยิ่งขึ้นดังเช่นคนจุดโคมไฟ ซึ่งแม้จะมีน้อยมากหรือพบเจอได้ยากก็ตามที่ ปังเจกบุคคอบแบบนี้จึงเป็นผู้ใหญ่ที่เจ้าชายน้อยในฐานะเด็กคนหนึ่งยังสามารถชื่นชมได้ ถึงแม้ที่สุดแล้วการกระทำเหล่านั้นอาจไม่ได้ยังประโยชน์ให้สังคมส่วนรวมมากนักก็ตาม

บทเรียนที่สำคัญในเรื่อง “เจ้าชายน้อย” นี้ยังนำเสนอผ่านตัวละครที่มีความคล้ายกับนิทานด้วยเช่นกัน กล่าวคือ เจ้าชายน้อยที่เดินทางมาจากดาวเคราะห์น้อย มีลักษณะคล้ายกับตัวละครเอกในนิทาน ที่ “มักจะเป็นเด็ก (un enfant) และสัตว์ (un animal) มีสถานะเป็นกษัตริย์ (un roi) หรือเจ้าชาย (un prince)” (Ministère de l'Éducation, du Loisir et du Sport, Québec, 2010 : 4) มีการออกเดินทางเพื่อค้นหา (quête) บางสิ่งบางอย่าง ดังเช่น พฤติกรรมการออกเดินทางตัวละครที่สำคัญอย่างเจ้าชายน้อยก็แสดงให้เห็นถึง ความกล้าหาญในการค้นหาคำตอบในสิ่งที่สงสัยหรือค้นหาสิ่งที่แตกต่างไปจากชีวิตของเขา ในเนื้อเรื่อง เจ้าชายจะเดินทางจากที่หนึ่งสู่อีกที่หนึ่งพร้อมตั้งคำถามกับสิ่งที่เขาสงสัยและบอกสิ่งที่เขาคิด แม้จะแตกต่างกับผู้ที่เขาพบเจอ แม้แต่บนโลกมนุษย์เจ้าชายน้อยก็ยังไม่หยุดที่จะรู้จักกับโลกมนุษย์ (parcourir le monde) สิ่งนี้เป็นบทเรียนที่ดีสำหรับเด็กที่ต้องเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับชีวิตเพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในอนาคต

ตัวละครที่เป็นสัตว์ก็เป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่ปรากฏอยู่ทั้งในนิทานสอนใจ (fable) เทพนิยาย (conte merveilleux / conte de fée) หรือนิทาน (conte) เหล่าสัตว์เหล่านั้นจะมีพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดเหมือนมนุษย์ (personnification) เช่น สุนัขจิ้งจอก (le renard) ที่เป็นผู้ให้คติบท (maxime) แก่เจ้าชายน้อยและเหล่าเด็ก ๆ ที่เป็นผู้อ่านหนังสือเล่มนี้ คติบททั้ง 2 บทที่ว่า “[...] เราจะมองเห็นแจ่มชัดด้วยหัวใจเท่านั้น สิ่งสำคัญนั้นไม่อาจเห็นได้ด้วยดวงตา” และ “เธอต้องรับผิดชอบต่อทุกสิ่งที่เธอ

เจ้าชายน้อย : นวนิยายเชิงปรัชญาหรือนิทานสำหรับเด็ก

มีความสัมพันธ์ด้วย”³⁹ (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 100) ก็เป็นการกระตุ้นเตือนใจให้เด็ก ๆ ให้กระทำทุกอย่างด้วยหัวใจและยอมรับสิ่งต่าง ๆ ด้วยหัวใจ รวมถึงรับผิดชอบต่อทุกสิ่งทุกอย่างด้วยหัวใจ และเลือกกระทำทุกอย่างด้วยหัวใจแทนที่จะกระทำตามชนบหรือความคิดของคนส่วนใหญ่ คติบทที่สุนขิงจิงจอกกล่าวแก่เจ้าชายน้อยสอดคล้องกับแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยม⁴⁰ (Existentialisme) ที่เฟื่องบ่งบานในประเทศฝรั่งเศสในขณะนั้น ปรัชญานี้เน้น “การดำรงชีวิตที่แท้จริง (existence) เป็นสิ่งที่ควรมาก่อน สารัตถะของชีวิต (essence)” (เจตนา นาคัชระ, 2538 : 324) แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า Antoine de Saint Exupéry เห็นความสำคัญของเสรีภาพในการดำเนินชีวิต และสอนให้มนุษย์รู้จักรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองกระทำ แม้ว่าบทเรียนนี้อาจจะเป็นปรัชญาสำหรับผู้ใหญ่ แต่ขณะเดียวกันก็เป็นการปลุกจิตสำนึกให้เหล่าเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นปัจเจกบุคคลเตรียมพร้อมสำหรับการตระหนักรู้ถึง “ชีวิต” ที่เขาควรเป็นผู้เลือกโดยไม่จำเป็นต้องรับเอาค่านิยมของสังคมส่วนใหญ่มาถือปฏิบัติ และสอนให้รู้จักตั้งคำถามถึงค่านิยมต่าง ๆ ที่ยอมรับกันอยู่ในสังคมว่าถูกต้องหรือเหมาะสมแล้วหรือไม่ การนำเสนอปรัชญาผ่านตัวละครที่เป็นเด็กและสัตว์มีชีวิตอาจทำให้เด็กค่อย ๆ เรียนรู้และเข้าใจได้ง่ายกว่าที่จะนำเสนอผ่านตัวละครที่เป็นผู้ใหญ่ที่มีความคิดและการแสดงออกอันซับซ้อน

³⁹ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “Tu deviens responsable pour toujours de ce que tu as apprivoisé” (Saint-Exupéry, 2007 : 92)

⁴⁰ศัพท์บัญญัติโดย กิริติ บุญเจือ (2522) แนวคิดปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialisme) นี้เป็นแนวคิดของ Søren Kierkegaard นักปรัชญาชาวเดนมาร์กในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 แต่มาแพร่หลายช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 โดย Jean - Paul Sartre (ค.ศ. 1905 – 1980) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ปรัชญานี้ให้ความสำคัญกับปัจเจกภาพมากกว่าสากลภาพ เสรีภาพมากกว่าระเบียบกฎเกณฑ์ การสร้างสรรค์มากกว่าระเบียบแบบแผน ความรู้สึกมากกว่าเหตุผลและให้ความสำคัญแก่ความรู้สึกเชิงอัตนัย เช่น ความรู้สึกที่เกิดจากประสบการณ์ตนเองมากกว่าความรู้เชิงปรนัยที่เกิดจากเหตุผล (พระธรรมโกศาจารย์, 2551 : 4) อ่านเพิ่มเติมใน *ปรัชญาชีวิต มอง - ปอล ซาร์ต* (พิณิจ รัตนกุล, 2549) และนักเขียนชาวฝรั่งเศสอย่าง Albert Camus (ค.ศ. 1913 – 1960) ที่มีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกับ Antoine de Saint Exupéry ก็นำแนวปรัชญานี้มาประยุกต์กับแนวคิด “ความอสาระหรือความไร้เหตุผล (Absurdité)” ในการเขียนงานวรรณกรรมของเขาด้วยเช่นกัน อ่านเพิ่มเติมใน *วิเคราะห์แนวคิดนักเขียนนักคิดชาวฝรั่งเศสอัลแบร์ กามูส์ ปรัชญาแห่งความไร้เหตุผล* (พิณิจ รัตนกุล, 2555)

ตัวละครอีกตัวที่สำคัญเช่นกันก็คือ งู (le serpent) แม้ในหนังสือเรื่อง *เจ้าชายน้อย* ไม่ได้ชี้เฉพาะประเภทของตัวละครตัวนี้ หากแต่อาจอนุมานได้ว่าเป็น งูพิษ (serpent venimeux) จากบทที่ 26 จะเห็นว่า งูเป็นผู้นำเจ้าชายน้อยกลับไปยัง ดาวเคราะห์ของเขา “มีแสงสะท้อนสีเหลือง ๆ ไกลลือซ้อเท้าของเขา เขายืนนิ่งอยู่ครู่หนึ่ง เขาไม่ร้องเลย แล้วค่อยล้มลงเหมือนต้นไม้ล้ม โดยไม่ได้ก่อเสียงแม้แต่เล็กน้อยเพราะเป็น พื้นทราย”⁴¹ (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 124) Antoine de Saint Exupéry นำเสนอ ภาพของ “งู” ในเรื่องนี้แตกต่างออกไปจากความเชื่อว่าเป็นสัตว์แห่งการทำลายล้าง หรือผลาญชีวิต แม้ในเนื้อเรื่องจะบ่งชี้ว่างูเป็นผู้พาดิวิญญาณของเจ้าชายน้อยกลับสู่ ดาวเคราะห์บ้านเกิดของเขา แต่ด้วยลักษณะการนำเสนอที่ละม้ายคล้ายกับนิทาน ความสูญเสีย หรือความผิดหวังอาจทำร้ายจิตใจของเด็กได้ ผู้ประพันธ์จึงให้งูทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์ (le protecteur) และยังหมายถึงความเป็นนิรันดร์ (l'infini) ที่นำไปสู่การสร้างชีวิตใหม่ (la création de la vie) (La symbolique du Serpent, 2000) ส่วนใน *Petit Larousse des symboles* (Gardin et al., 2006 : 573) กล่าวไว้ว่า ในหลายศาสนา “งู” ถือเป็นคุณลักษณะของเทพมารดรหรือเทพีแห่งความอุดมสมบูรณ์ (déesse - mère) ซึ่งจะเห็นได้จากรูปงูพันต้นไม้ (le serpent enroulé autour d'un arbre) ก็เป็น สัญลักษณ์ของการกลับมาของฤดูการเพาะปลูก (le renouveau de la végétation) และความอุดมสมบูรณ์ (la fécondité) นอกจากนี้ เจ้าชายน้อยได้ย้ากับนักบินว่า “มันก็เหมือนกับเปลือกกราบเก่า ๆ ที่เราทิ้ง ไม่ใช่เรื่องน่าเศร้าเลยสำหรับการทิ้งกราบเก่า ๆ นี้”⁴² (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 121) สอดคล้องกับการยอมรับการละสังขาร ที่เป็นเพียงรูปขันธ์ที่รวมกันของธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ ตามหลักพุทธศาสนา ส่วนในหลักศาสนา พราหมณ์ - ฮินดู ไม่เชื่อว่าชีวิตของมนุษย์โลกมีอยู่เพียงครั้งเดียว เมื่อคนหนึ่งตายไป วิญญาณจะเดินทางออกไปจากร่างกาย หลังจากนั้นวิญญาณจะกลับมาเกิดอีก ส่วนจะเกิด

⁴¹ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “il n'y eut rien qu'un éclair jaune près de sa cheville. Il demeure un instant immobile. Il ne cria pas. Il tomba doucement comme tombe un arbre. Ça ne fit même pas de bruit, à cause du sable” (Saint - Exupéry, 2007 : 112)

⁴²ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “[...] ce sera comme une vieille écorce abandonnée. Ce n'est pas triste les vieilles écorces...” (Saint-Exupéry, 2007 : 111)

เจ้าชายน้อย : นวนิยายเชิงปรัชญาหรือนิทานสำหรับเด็ก

ใหม่ในรูปได้นั้นย่อมแล้วแต่การกระทำของผู้นั้น (ธนู แก้วโอภาส, ม.ป.ป.) ส่วนหลักคำสอนของศาสนาคริสต์ การทิ้งคราบเก่า ก็คือ การทิ้งร่างบนโลกมนุษย์ ซึ่งเป็นดาวดวงที่ 7 ที่เจ้าชายน้อยเยี่ยมเยียนและเป็นดาวดวงสุดท้ายเปรียบเสมือนวันที่ 7 ที่พระเจ้าได้พักผ่อน⁴³ แต่นำจิตวิญญาณไปรวมอยู่กับพระเจ้า ดังที่เจ้าชายน้อยกล่าวกับนักบินว่า “เธอเข้าใจไหม มันไกลเกินไป เธอไม่สามารถแบกร่างที่หนักนี้ไปด้วยได้ มันหนักเกินไป”⁴⁴ (แซงเตก - ซูเปรี, 2546 : 121) และเป็นการแสดงถึงความกล้าหาญยอมรับในความตายดังที่ศาสนาพุทธสอนให้ถือปฏิบัติเรื่องมรณานุสติหรือเชื่อว่า “ความตายเป็นความจริง”

บทส่งท้าย

จากการวิเคราะห์การเล่าเรื่อง การดำเนินเนื้อเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร และท่วงทำนองการประพันธ์ของวรรณกรรมเรื่อง “เจ้าชายน้อย” พบว่า หนังสือเล่มนี้คือ “สาร” ที่มีลักษณะการผสมผสาน (forme hybride) ระหว่างความเป็นนวนิยายเชิงปรัชญาและความเป็นแฟนตาซีในนิทานที่ให้คติสอนใจสำหรับเด็ก จึงเหมาะกับผู้อ่านทั้งเป็นผู้ใหญ่และเด็ก หนังสือเล่มนี้เปิดกว้างให้ผู้อ่านรับสารได้หลากหลายแง่มุม ขึ้นอยู่กับระดับการอ่านและเลือกประเด็นในการอ่านของผู้รับสาร นอกจากนี้ผู้ใหญ่จะได้ปรัชญาในการดำเนินชีวิตจาก “นวนิยายเชิงปรัชญา” เรื่องนี้ ผู้อ่านที่เป็นเด็กทั้งหลายก็จะได้บทเรียนจาก “นิทาน” ที่มุ่งสั่งสอนหรือให้คติสอนใจ เพื่อให้พร้อมจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และสามารถก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ นอกจากนั้น

“สาร” ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือยังกระตุ้นให้ผู้ใหญ่เข้าใจจินตนาการของเด็กมากขึ้น โดยใช้ “หัวใจ” มองสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทั้งในระดับครอบครัว สังคม และประเทศชาติ แม้วรรณกรรมเรื่องนี้จะถูกเขียนขึ้นในซีกโลกตะวันตก แต่จะพบว่าการเดินทางเพื่อหาคำตอบให้กับชีวิตของเจ้าชายน้อยนั้นสอดคล้องกับชีวิตของมนุษย์ทุกชาติ ทุกภาษา ทุกเผ่าพันธุ์ที่จำเป็นต้องเลือกเส้นทางเดิน

⁴³ดูเพิ่มเติมที่ Création du monde selon la Bible, 2016 และที่ สมาคมพระคริสตธรรมไทย, 2011

⁴⁴ต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า “Tu comprends. C’est trop loin. Je ne peux pas emporter ce corps - là. C’est trop lourd” (Saint - Exupéry, 2007 : 111)

ชีวิตโดยใช้ “หัวใจ” ในการเลือกเพื่อความสุขและความอึดอ้อมใจในการดำรงชีวิต วรรณกรรมเรื่องนี้ได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงการเลือกชีวิตตามค่านิยมของสังคมส่วนใหญ่ ซึ่งทุกคนล้วนแต่ต้องพบกับความทุกข์ ความเศร้าหมองหรือแม้แต่ความหมกมุ่นในชีวิต ปรัชญาที่ปรากฏในวรรณกรรมเล่มนี้สอดคล้องกับหลักปรัชญาทั้งคริสต์ศาสนา ที่กล่าวถึงเรื่องมิตรภาพและความรักที่มีให้ต่อกัน และปรัชญาพุทธศาสนาที่เน้นถึงการเจริญสติและภาวนาหรือการหาเหตุแห่งทุกข์และหาทางดับทุกข์นั้น รวมถึงการเข้าใจ สัจธรรมของชีวิต และการมองโลกและมองผู้อื่น วรรณกรรมเรื่องนี้เตือนสติผู้อ่านอยู่เสมอว่า *“อย่ามองอะไรผิวเผิน อย่าตัดสินอะไรจากเปลือกผิวภายนอก หากไม่รู้แน่ชัดก็จงอย่าด่วนตัดสิน ควรมองทุกอย่างด้วยหัวใจที่เป็นธรรม”*

เอกสารอ้างอิง

- กอบกุล อิงคุทานนท์. (ม.ป.ป.). *ศัพท์วรรณกรรม*. กรุงเทพฯ : ชรฉัตร.
- กิริติ บุญเจือ. (2522). *ปรัชญาลัทธิอัตถิภาวนิยม (Existentialism)*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- เจตนา นาควัชระ. (2538). แนะนำ “คนนอก” (L’Étranger) ของอัลแบร์ต กามูส์. *ทางไปสู่วัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ : ผู้จัดการ.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2551). *ภาษากับการเมือง / ความเป็นการเมือง*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2555). *สัญวิทยา โครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ : วิชาษา.
- แซงเตก - ชูเปรี, อองตวน เดอ. (2546). *เจ้าชายน้อย [Le Petit Prince]* แปลโดย อ่ำพรรณ โอตระกูล. กรุงเทพฯ : เรือนปัญญา 2010.
- เดือน คำดี. (2541). *ศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนู แก้วโอภาส. (ม.ป.ป.). *ลัทธิของฮินดู*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.siamganes.com/india05.html> [2560, กรกฎาคม 5].

เจ้าชายน้อย : นวนิยายเชิงปรัชญาหรือนิทานสำหรับเด็ก

เบอร์, แอ์แมน และ ไกตัน, มากาเร็ต. (2526). **นวนิยายฝรั่งเศสยุคใหม่ [The French Novel : From Gide to Camus]**. แปลโดย สดชื่น ชัยประสาธน์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปรัชญาคืออะไร. (ม.ป.ป.). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://dhrammada.wordpress.com/philosophyreligion/ปรัชญาคืออะไร/> [2560, มิถุนายน 30].

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2551). **เปรียบเทียบแนวคิดพุทธทาสกับชาร์ต** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.

พินิจ รัตนกุล. (2549). **ปรัชญาชีวิตของ ฌอง-ปอล ซาร์ท** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : สามัญชน.

พินิจ รัตนกุล. (2555). **วิเคราะห์แนวคิดนักเขียนนักคิดชาวฝรั่งเศสอัลแบร์ กามูส์ ปรัชญาแห่งความไร้เหตุผล**. กรุงเทพฯ : สามัญชน.

วนิดา คุ่มอนวงค์ และคณะ. (2557). **วรรณกรรม 50 เรื่องที่ต้องอ่านก่อนโต**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.chulabook.com/word/Children_Literature.pdf [2560, มกราคม 26].

วัลยา วิวัฒน์ศร. (2538). **วรรณวินิจ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิราพร ณ ถลาง และพิชญานี เชิงศิริ. (2557). **ทฤษฎีโครงสร้างนิทานของเวลาดีมีร์พรอพท์ ไวยากรณ์ของนิทาน การศึกษาเชิงโครงสร้าง** (พิมพ์ครั้งที่ 2). 17 - 48. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมเกียรติ รักษมณี. (2558). **การแตงนวนิยาย (Novel writing)**. กรุงเทพฯ : สัมปัญญะ.

สมาคมพระคริสตธรรมไทย. (2011). **หกวันแห่งการทรงสร้างและวันสะบาโต ในพระคริสตธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาเดิมและใหม่ ฉบับมาตรฐาน 2011**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.bible.com/th/bible/174/GEN.1.thsv11> [2560, กรกฎาคม 1].

สุรพล สายพานิช และคณะ. (2554). **ประมวลวรรณคดีของหลวงพ่อบุญรอด ปาโมชโช เล่ม 3** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : เม็ดทราย.

อิวราดี ไตลังคะ. (2546). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- Académie française. (n.d.). **René Clair**. [Online]. Available. from <http://www.academie-francaise.fr/les-immortels/rene-clair> [2017, January 25].
- AFP. (2013). **145 millions d'exemplaires du « Petit Prince » vendus en 70 ans**. **Direct Matin**. [Online]. Available. from <http://www.directmatin.fr/culture/2013-04-11/145-millions-dexemplaires-du-petit-prince-vendus-en-70-ans-436607> [2017, January 26].
- Barthes, R. (1970). **S/Z**. Paris: Éditions du Seuil.
- Barthes, R. (1974). **Texte (théorie du)** **Encyclopædia Universalis** [Online]. Available. from <http://www.universalis.fr/encyclopedie/theorie-du-texte/> [2017, July 26].
- Barthes, R. (1984). Sur la lecture. **Le Bruissement de la langue: Essais critiques IV**, 37 - 47. Paris: Éditions du Seuil.
- Barthes, R. (1984). La mort de l'auteur. **Le Bruissement de la langue: Essais Critiques IV**, 61 - 67. Paris: Éditions du Seuil.
- Borgi, R. (n.d.). **Le Petit Prince – Étude et commentaire**. [Online]. Available. from https://www.academia.edu/2103519/Le_Petit_Prince_Antoine_de_Saint_Exup%C3%A9ry_Etude_et_Commentaire [2017, January 26].
- Cerisier, A. (Ed.). (2006). La question des dessins. **Il était une fois...Le Petit Prince**. Paris : Gallimard. [Online]. Available. from [http://www.gallimard.fr/Footer/Ressources/Entretiens-et-documents/Histoire-d-un-livre-Le-Petit-Prince-d-Antoine-de-Saint-Exupery/\(source\)/184835](http://www.gallimard.fr/Footer/Ressources/Entretiens-et-documents/Histoire-d-un-livre-Le-Petit-Prince-d-Antoine-de-Saint-Exupery/(source)/184835). [2017, January 26].
- Conte (genre écrit). (2015). **Wikipédia**. [Online]. Available. from [https://fr.wikipedia.org/wiki/Conte_\(genre_écrit\)](https://fr.wikipedia.org/wiki/Conte_(genre_écrit)) [2017, January 30].
- Création du monde selon la Bible**. (2016). [Online]. Available. from https://fr.vikidia.org/wiki/Cr%C3%A9ation_du_monde_selon_la_

Bible [2017, July 1].

CRDP de Toulouse- Thém@doc - Occitan, langue et culture vivantes. (2002).

Méthodes analytiques de Propp, Greimas, Brémond. [Online].

Available. from <http://www.cndp.fr/crdp-toulouse/themadoc/occitan/occitan-conte/methodes-analytiques.htm> [2017, January 30].

Desaintghislain, C., Morisset, C., Rosenberg, P., Toulze, F. et Lasowski, P.-W.

(2011). **Français Littérature – Anthologie Chronologique.** Paris: Nathan.

Durvy, C. (2000). **À la découverte du roman.** Paris: Ellipses.

Fromilhague, C. (2007). **Les figures de style.** Paris: Armand Colin.

Gagnon, D. (2006). **L'essentiel est invisible pour les yeux.** Conférence

prononcée à la journée inaugurale de l'IP, le 26 août 2006. [Online].

Available. from <http://www.ipastorale.ca/bibliovirtuelle/textes/oct-06.htm> [2017, March 29].

Galembert, L. de. (2001). **La grandeur du Petit Prince (approche générique).**

[Online]. Available. from <http://nitescence.free.fr/DEA.pdf> [2017, February 22].

Gardin, N., Olorenshaw, R., Gardin, J. et Klein, O. (2006). **Petit Larousse des symboles.** Paris: Larousse.

Larousse. (n.d.). Charles Perrault. **Encyclopédie Larousse.** [Online].

Available. from http://www.larousse.fr/encyclopedie/personnage/Charles_Perrault/137686 [2017, January 26].

La symbolique du Serpent. (2000). [Online]. Available. from http://onirym.online.fr/v3/symbolique_serpent.php [2017, March 4].

Le Petit Prince: le livre de Saint-Exupéry est le plus vendu au monde.

(2013). [Online]. Available. from <http://www.atlantico.fr/atlantico-light/petit-prince-livre-saint-exupery-est-plus-vendu-au-monde-695125.html#TB1yWHm7AdFk1TFm.99> [2016, January 25].

- Les contes de Perrault.** (n.d.). [Online]. Available. from <http://feeclochette.chez.com/perrault.htm> [2017, January 31].
- Long, N. (2012). **On Translation and The Little Prince.** [Online]. Available. from <http://ephemeralpursuits.com/blog/2012/10/on-translation-and-the-little-prince/> [2017, January 25].
- Ministère de l'Éducation, du Loisir et du Sport, Québec. (2010). **Variété des textes littéraires et courants.** [Online]. Available. from http://www.vitrinefrancais.qc.ca/img/pdf/10variete_textes100218.pdf [2017, January 30].
- Narvaez, M. (2000). **À la découverte des genres littéraire.** Paris: Ellipses.
- Propp, V. (1973). **Morphologie du conte** (3e édition). Traduit du russe par Marguerite Derrida, Tzvetan Todorov et Claude Kahn. Paris: Éditions du Seuil.
- Saint - Exupéry, A. de. (2007). **Le Petit Prince.** Paris: Gallimard.
- Saint Exupéry et les livres. (1990). **Actes du colloque de l'Aéro-Club de France organisé par la Commission « Histoire, Arts et Lettres » avec le concours de l'Institut d'études supérieures des arts, Paris.** [Online]. Available. from <https://www.lesamisdantoinedesaintexupery.org/le-patronyme-1/> [2017, January 24].
- Saint-Martin, D. (Ed.). (2011). **Antoine de Saint Exupéry – Œuvre.** [Online]. Available. from <http://www.antoinedesaintexupery.com/oeuvre#255> [2017, January 24].
- Skayem, H.-C. (n.d.). **Le conte.** [Online]. Available. from <http://www.espacefrancais.com/le-conte/> [2017, January 30].